

8. Strengthening regional skills network through partnership in Asia and the Pacific. ILO/SKILLS — AP/Korea second technical meeting of the regional skills network partner organizations in Asia and the Pacific SIVAT, Incheon, Republic of Korea, 16—18 April 2008. International labor organization, Regional skills and employability programme in Asia and the Pacific (SKILLS — AP). Bangkok: ILO, 2008. — 45 p.
9. P. Willyard, G.J.Conti. Learning strategies: a key to training effectiveness. / (Ed. Aliaga O. A.) Academy of human resource development (AHRD) conference proceedings (Tulsa, Oklahoma, February 28 — March 4, 2001). V.1 — 2. Baton Rouge, LA, 2001. — P. 325 — 331.

ПАЗЮРА Н.В.

ИНТЕРАКТИВНЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ ПЕРСОНАЛА КОМПАНИЙ ЯПОНИИ

Статья представляет результаты теоретического анализа вопроса использования интерактивных педагогических технологий, которые используются в корпоративной подготовке персонала компаний Японии. Автор раскрывает основные особенности тех педагогических технологий, которые были признаны наиболее эффективными для развития навыков работы в команде.

Ключевые слова: Корпоративная подготовка, инновационные педагогические технологии, модели обучения, непрерывная подготовка.

PAZYURA N.V.

INTERACTIVE LEARNING STRATEGIES IN PERSONNEL PROFESSIONAL TRAINING IN JAPAN

The article presents the result of theoretical analysis of the issue of interactive leaning strategies, which are used in corporate training in Japan. The author reveals the main peculiarities of innovative learning strategies in labor force training that have proven most effective to be applied to team development. Much attention is paid to the importance of the both individual and work teams' development in effective continuous improvement.

Key words: corporate training, labour force, innovative learning strategies, problem solving models, lifelong education.

УДК 378

ТЕРЕЩЕНКО А. О.

м. Чернігів, Україна

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ – АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ І ПРАКТИКИ

Автором висвітлено проблему формування культури педагогічної праці майбутніх учителів початкових класів у контексті сучасної педагогічної науки і практики. Наголошено на взаємозв'язку проблеми культури педагогічної праці з проблемами наукової організації праці суб'єктів педагогічної діяльності, особистісного й професійного розвитку педагога, якості підготовки педагогічного персоналу.

Ключові слова: професійна культура вчителя, культура педагогічної праці, майбутній вчитель початкових класів.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку в Україні складається нова соціальна і культурна ситуація, що зумовлює нову соціокультурну реальність, яка передбачає соціокультурну трансформацію, модернізацію, організаційні зрушення тощо. У такій ситуації відбувається формування нової культурної реальності, що характеризується новими відносинами між людьми, особливою системою цінностей, норм і принципів, культурних потреб і засобів їх задоволення.

За таких умов вища освіта має спрямовуватися не лише на озброєння майбутніх учителів професійними вміннями й навичками, а ще й

сприяти соціалізації, що передбачає формування спеціалізованої культури або «високої» культури, яка твориться професіоналами (науковцями, педагогами) і сприяє функціонуванню повсякденної культури у формі «масової» (популярної) культури [1, с. 49; 3, с. 17]. Слід додати, що освіта є одним із факторів культурного розвитку особистості. У цьому контексті особливо важливого значення набуває розвиток культури педагогічної праці майбутніх учителів початкової школи.

Аналіз сучасних досліджень. Ґрунтовні наукові дослідження з проблем початкової школи, підготовки вчителя початкових класів здійсню-

но О.Я. Савченко, Н.М. Бібік. Окремі аспекти цілеспрямованого виховання студентів у навчально-виховному процесі ВНЗ (зміст, форми і методи) досліджували Т.Д. Дем'янюк, В.С. Заслуженюк, О.В. Киричук, Т.Є. Колупаєва, А.П. Петрук, О.В. Сухомлинська та ін. Особливості професійної підготовки студентської молоді на ідеях культури педагогічної праці у позааудиторній діяльності ВНЗ засобами рідної та іноземної мови викладено у працях багатьох дослідників (А. Бублик, О. Іванчиков, П. Ісаєва, Г. Казків, Л. Карпишова, Р. Лотовська, А. Миролюбов, С. Мусінов, А. Немировська, Т. Нікуліна, Н. Склярченко, Л. Смолкіна, Л. Соломка, В. Татарова, Н. Шкурова, М. Юлдашева) та ін. Формуванню культури педагогічної праці студентів у процесі позааудиторної діяльності присвячено науковий пошук В. Бондар. Водночас комплексних досліджень щодо розвитку культури педагогічної праці майбутніх учителів початкових класів в Україні не здійснено. Отже, актуальність обраної проблеми та її недостатня розробленість зумовили вибір теми нашої публікації.

Метою нашої публікації є аналіз проблеми формування культури педагогічної праці майбутніх учителів початкових класів у контексті сучасної педагогічної науки і практики.

Основна частина. Вважаємо за доцільне акцентувати увагу на тому, що культура (від лат. «cultura» – «виращування», «виховання», «шанування», «виховання») являє собою історично визначений рівень розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини [5]. Культура включає предметні результати діяльності людей (результати пізнання), а також людські сили і здібності, реалізується в діяльності (знання, вміння, навички, рівень інтелекту, морального та естетичного розвитку, світогляд, способи і форми спілкування людей). На думку англійського етнографа Е. Тейлора, це складна цілісність, яка включає знання, вірування, мистецтво, мораль, закони, звичаї, здібності і звички, що набуваються і досягаються людиною як членом суспільства.

Як відомо, культура не є самостійним соціальним утворенням, а являє собою наскрізну характеристику всієї соціальної системи. У будь-якому суспільному явищі має місце специфічний культурний аспект.

Науковці розглядають культуру у контексті двох підходів: перший стосується особистісного становлення людини, другий – способу її діяльності. Культура як засіб ціннісного сприймання дійсності відбивається у практичній діяльності людей – внутрішній, зовнішній. У процесі внут-

рішньої діяльності формуються мотиви, ціннісні орієнтації, визначаються технології майбутніх дій. Усе це потім виявляється у зовнішній діяльності людини. Тому іноді термін «культура» використовується у вузькому розумінні – як визначення її духовного значення для людини, тобто етичних норм і правил, звичаїв і традицій, що є значущими для неї. Коли йдеться про культуру організації, то розуміють рівень правової та економічної культури підприємництва, ділових відносин між працівниками, з партнерами, клієнтами, конкурентами та ін. [5].

Власний педагогічний досвід, аналіз літературних джерел дають підстави стверджувати, що педагогічна професія – поліфункціональна професія, що включає в себе елементи професій лікаря, психолога, художника, актора, інженера та ін. Нам імponує думка В. Міжерікова [2] про те, що «вчительська професія – особлива за своєю сутністю, значущістю та суперечливістю. Діяльність педагога щодо суспільних функцій, вимог до професійно значущих особистісних якостей, по складності психологічної напруги близька до діяльності письменника, артиста, вченого». Вчений справедливо наголошує, що «особливість праці вчителя полягає насамперед у тому, що її об'єктом і продуктом є людина, найбільш унікальний продукт природи. Причому не просто людина, не її фізична сутність, а духовність зростаючої людини, її внутрішній світ. Ось чому справедливо вважають, що професія вчителя належить до числа найбільш важливих у сучасному світі».

Провідним у педагогічній діяльності вчителя початкових класів є вміння правильно спрямувати процес розвитку підростаючого покоління, організувати всю діяльність учнів так, щоб кожен із них мав можливість повноцінно розвивати свої нахили, здібності, інтереси. За В. Міжеріковим [2], педагогічна праця як специфічне суспільне явище характеризується особливими функціями. Як і будь-яка інша праця, вона має певну структуру: праця як доцільна діяльність, предмет праці, засоби праці.

Специфіка педагогічної праці зумовлює те, що вчитель є носієм культури. Виходячи з цього, актуалізується необхідність розвитку культури вчителя, оскільки саме культура наділяє особистість здатністю не тільки осмислювати причини соціальних перетворень і змін, але й успішно брати участь у них, тобто реалізовувати власні потреби. Крім цього, культура формує педагогічну діяльність, яка втілює в собі власне призначення культури – передачу соціального досвіду підростаючим поколінням. Отже, про-

блема становлення вчителя як людини високої культури є однією з актуальних у системі його професійної підготовки і перепідготовки.

Аналіз літературних джерел [6] свідчить, що у структурі педагогічної праці можна виокремити такі компоненти: конструктивний, організаторський, комунікативний, гностичний. Їх змістовне наповнення викладено у таблиці 1.

Аналіз викладених у таблиці 1 змістових характеристик компонентів педагогічної праці дає підстави для висновку про те, що культура педагогічної праці пов'язана як з психологічними аспектами праці, так і з її дидактичним і виховним аспектами. Культура педагогічної праці також пов'язана із здібностями й особистісними якостями вчителя, з науковою організацією праці суб'єктів педагогічної діяльності, проблемами особистісного й професійного розвитку педагога, якості підготовки педагогічного персоналу. Культура педагогічної праці включає безпосередньо не лише ті елементи, які виявляються у педагогічній праці, а й елементи загальнолюдської культури.

Серед характерних ознак професійно-педагогічної культури як складної якості особистості вчителя початкових класів можна виокремити такі:

- яскраво виражена, стійка педагогічна спрямованість інтересів і потреб;
- гармонійний розумовий, моральний й естетичний розвиток;
- педагогічна майстерність;
- доброзичливий характер, товарищескість, захопленість роботою;
- установка на постійне самовдосконалення;
- культура темпераменту;

- широкий кругозір;
- здатність легко і природно входити в творчий процес, вміння актуалізувати свої емоційні, інтелектуальні та вольові процеси [6];
- самоаналіз діяльності та ін.

Нам імпонує твердження О. Пехоти про те, що «майбутній учитель не може успішно розвиватися, якщо не осмислить те, що відбувається з ним у процесі цієї підготовки і те, як це набути можна використувати в майбутній професійній життєдіяльності» [4, с. 202]. Науковець наголошує на важливості усвідомлення студентами необхідності рефлексії для професійного зростання й переконливо доводить, що відсутність культури професійного самоаналізу є однією з головних причин низького професіоналізму сучасних вчителів.

Висновки. Розвиток культури педагогічної праці особистості майбутнього вчителя початкових класів у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах має ґрунтуватися на науково обґрунтованих підходах, теоретичних і практичних здобутках вітчизняної і зарубіжної професійної освіти. Професійна підготовка майбутніх вчителів у ВНЗ охоплює процеси навчання, виховання й розвитку особистості, має спрямовуватися на формування педагогічного мислення, світогляду, педагогічної культури, необхідних для прийняття педагогічно доцільних рішень у професійній діяльності. Рівень розвитку культури педагогічної праці майбутніх вчителів у вищих навчальних закладах значно підвищиться за умов обґрунтування, розробки та впровадження у навчальний процес педагогічних ВНЗ технології її розвитку, удоскона-

Т а б л и ц я 1

Структура педагогічної праці

Складові педагогічної праці	Характеристика
Конструктивна діяльність	Проектування й прогнозування навчально-виховної діяльності, відбір і проектування системи і послідовності майбутніх дій вчителя, проектування системи і послідовності дій учнів, відбір і композиція навчально-виховного матеріалу.
Організаторська діяльність	Організація власної діяльності й поведінки під час безпосередньої взаємодії з учнями на уроках і позаурочних заняттях (розподіл робочого часу, інструктування, контроль, дозування навантаження та ін.), ознайомлення із завданням (прийняття рішень), визначення засобів та умов його реалізації, планування, розподіл обов'язків, організація співробітництва, співтворчості, внутрішня й зовнішня координація, керівництво й управління навчально-виховним процесом.
Комунікативна діяльність	Встановлення педагогічно доцільних стосунків з окремими учнями й учнівськими групами / колективами; ділове спілкування з педагогічним, технічним персоналом та адміністрацією школи; створення сприятливого комунікативно орієнтованого мікроклімату, прояв здібностей, схильності до морального впливу на учнів, налагодження взаємодії з батьками учнів, спілкування з громадськими організаціями, меценатами.
Гностична діяльність	Вивчення змісту і способів впливу на учнів на основі розуміння їх внутрішнього стану, вікових й індивідуальних особливостей учнів; особливостей процесу і результатів власної діяльності, її недоречностей і переваг, постійне удосконалення педагогічної майстерності, пошук і творче використання нових методів і прийомів роботи.

лення змісту педагогічних дисциплін шляхом доповнення інформацією щодо культури педагогічної праці, урахування й упровадження інтегративного підходу до професійної підготовки вчителя, формування у студентів позитивної мотивації на основі впровадження й урізноманітнення форм і методів самостійної роботи. Культуру педагогічної праці майбутніх вчителів можна суттєво підвищити шляхом теоретико-методологічного обґрунтування науково-методичної системи забезпечення її розвитку.

Література

1. Васильченко О.І. Формування гендерної культури студентів університету як предмет і об'єкт дослідження / О.І. Васильченко // Вісник Запорізького національного університету. — 2008. — № 1. — С. 48-52.
2. Мижериков В.А. Введение в педагогическую деятельность / В.А. Мижериков [Електронний

ресурс]. — Режим доступу: 15.03.2013 <<http://bugabooks.com/book/29-vvedenie-v-pedagogicheskuyu-deyatelnost/6-12-osobennosti-pedagogicheskoy-professii.html>>. — Загол. з екрану. — Мова рос.

3. Минюшев Ф.И. Социология культуры: учеб. пособ. / Ф.И. Минюшев. — М.: Академический Проект, 2004. — 272 с.
4. Пехота О.М. Индивидуальность учителя: теория и практика: навч. посіб. Вид. 2-е, перероб. і доп. / О.М. Пехота. — Миколаїв: ТОВ: Фірма «Ліон», 2009. — 272 с.
5. Чайка Г.Л. Культура ділового спілкування менеджера: навч. посіб. / Г.Л. Чайка. — К.: Знання, 2005. — 442 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: 3.04.2013 <<http://www.infolibrary.com.ua/books-text-7152.html>>. — Загол. з екрану. — Мова укр.
6. Этика общения и культура педагогического труда [Електронний ресурс]. — Режим доступу: 3.04.2013 <<http://www.prepodi.ru/praktika-pedagoga/pedagogika-etika/1182-etika?showall=1>>. — Загол. з екрану. — Мова рос.

ТЕРЕЩЕНКО А. О.

ФОРМИРОВАНИЕ КУЛЬТУРЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ТРУДА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ – АКТУАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ НАУКИ И ПРАКТИКИ

Автором освещена проблема формирования культуры педагогического труда будущих учителей начальных классов в контексте современной педагогической науки и практики. Акцентировано внимание на взаимосвязи проблемы культуры педагогического труда с проблемами научной организации труда субъектов педагогической деятельности, личностного и профессионального развития педагога, качества подготовки педагогического персонала.

Ключевые слова: профессиональная культура учителя, культура педагогического труда, будущий учитель начальных классов.

TERESHCHENKO A. O.

THE FORMATION OF CULTURE OF PEDAGOGICAL WORK IN FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS – AN URGENT PROBLEM OF PEDAGOGY AND PRACTICE

The author highlights the problem of forming culture of pedagogical work in future primary school teachers in the context of modern pedagogy and practice. Among others, the problems of the relationship between the culture of pedagogical work and scientific organization of labor, subjects of pedagogical work, personal and professional development of teachers, quality of teaching staff are analyzed.

Key words: professional culture of the teacher, the culture of pedagogical work, a future primary school teacher.

УДК 37.04 (09)»1895/1910»

МАЧАЧА Ю. М.

м. Ніжин, Україна

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ РОЗДІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ (НА МАТЕРІАЛАХ ПІДРУЧНИКІВ З ПЕДАГОГІКИ 1895–1917 рр.)

Автором статті здійснено аналіз проблеми підготовки вчителя до впровадження принципів роздільного виховання на матеріалах підручників з педагогіки М.І. Демкова, М.О. Олесницького, М.І. Пирогова

Ключові слова: роздільне виховання, підручник, вчитель, дівчата, хлопці, М.І. Демков, М.О. Олесницький, М.І. Пирогов.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції реформування системи освіти викликають необхідність підвищення якості підготовки педагогічних кадрів, яка має ґрунтуватися на комплексі наукових і практичних знань та вмінь,

елементом якого є історичний досвід розвитку вітчизняної системи підготовки вчителя. Особливий інтерес в цьому відношенні становить період кінця ХІХ – поч. ХХ ст., коли відбувалися кардинальні зміни у всіх сферах життя суспільс-